

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Міністерство соціальної політики,
сім'ї та єдності України**

**Національна соціальна сервісна
служба України**

**Івано-Франківська обласна
військова адміністрація**

Івано-Франківська обласна рада

**Міністерство охорони здоров'я
України (до відома)**

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

*(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)*

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

У межах здійснення парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України, відповідно до статей 3, 13 та 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», а також виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, Уповноваженим, представниками Уповноваженого, а також співробітниками Секретаріату Уповноваженого спільно з представниками громадських організацій, без попереднього повідомлення про час і мету, здійснюються

УВ
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з
прав людини
№16899.2/25/39.2 від 27.10.2025
КЕП: Лубінець Д. В. 27.10.2025 15:05
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

відвідування місць несвободи, до яких, серед іншого, відносяться психоневрологічні інтернати.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, а також погіршення умов перебування підопічних в закладах, що надають соціальні послуги.

Усупереч наведеним вимогам законодавства 10.09.2025 під час відвідування Снятинського психоневрологічного інтернату (далі – заклад, ПНІ) групою НПМ виявлено порушення прав людини та суттєві недоліки у діяльності закладу, що потребують вжиття невідкладних заходів реагування щодо їх усунення.

У закладі відсутні захисні споруди (укриття) та будь-які обладнані підвальні приміщення, які мають забезпечувати можливість безпечного перебування підопічних у разі повітряної тривоги або обстрілів, що не відповідає вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, абзацу другого підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, та Вимогам з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579.

Заклад складається з двох окремих відділень, розташованих в різних частинах населеного пункту (далі – відділення № 1 та відділення № 2). Підвальне приміщення господарської споруди розташованої на території відділення № 1, яке, зі слів директора закладу, використовується як укриття, фактично є непридатним для використання як захисна споруда цивільного захисту через захаращення сторонніми предметами, що унеможливорює забезпечення належного рівня безпеки для підопічних та персоналу під час перебування в ньому.

В межах земельної ділянки території відділення № 2 триває будівництво нового житлового корпусу, проектом якого, за інформацією, наданою адміністрацією закладу, передбачено облаштування укриття, яке відповідатиме

встановленим вимогам безпеки, зокрема щодо місткості, вентиляції, освітлення, санітарних умов та доступності для осіб з інвалідністю.

Проте станом на день відвідування, у разі оголошення сигналу «Повітряна тривога» у регіоні, підопічні обох відділень закладу продовжують перебувати у житлових кімнатах.

Встановлено, що в житлових кімнатах та коридорі ПНІ система протипожежного захисту не працювала, зокрема окремі пожежні датчики були несправні, що створює ризики несвоєчасного виявлення та реагування на пожежі та ставить під загрозу життя і здоров'я підопічних та персоналу. Зазначене суперечить вимогам Правил пожежної безпеки, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417, та Державних будівельних норм В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту».

За результатами конфіденційного спілкування з підопічними групою НПМ встановлено, що у закладі склалася практика покарання підопічних, схильних до девіантної поведінки, шляхом застосування персоналом ПНІ заходів фізичного впливу та/або ізоляції у відокремлених житлових кімнатах із заґратованими вікнами.

Застосування фізичного впливу чи ізоляції як форми покарання, є грубим порушенням прав підопічних, зокрема права на захист від жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження, гарантованого статтею 3 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та статтею 28 Конституції України.

Під час відвідування ПНІ виявлені суттєві порушення права людини на охорону здоров'я та медичну допомогу, гарантованої статтею 49 Конституції України. Членами групи НПМ в одній із житлових кімнат закладу виявлено підопічного у тяжкому соматичному стані, який потребував невідкладного надання екстреної кваліфікованої медичної допомоги. Проте адміністрацією закладу своєчасно не була викликана бригада екстреної (швидкої) медичної допомоги, що створювало реальну загрозу його життю. За безпосередньою вимогою групи НПМ медичним персоналом ПНІ викликано бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги, і підопічному, за попереднім діагнозом «набряк легенів», призначено відповідне парентеральне лікування, зокрема внутрішньовенне крапельне введення лікарських засобів.

Водночас лікарі бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги відмовили підопічному у госпіталізації через тяжкість його стану, що свідчить про неналежне реагування медичного персоналу закладу на критичні для життя ситуації.

Також групою НПМ встановлено, що деякі підопічні закладу потребують надання медичної допомоги та проведення додаткових медичних обстежень вузькопрофільними лікарями, зокрема підопічні Н. та Х. повідомили групу НПМ, що потребують обстеження у лікаря-офтальмолога. Окрім того, підопічний П. повідомив групу НПМ про наявність сильних болей у попереку та необхідність отримання медичної допомоги. За його словами, неодноразові

звернення до медичного персоналу зі скаргами на стан здоров'я залишилися без належного реагування. Члени групи НПМ звернулися до персоналу закладу з рекомендацією щодо проведення медичного огляду підопічного П. проте відповідь персоналу закладу мала формальний характер та містила прояви зневажливого ставлення до скарг підопічного. Медичний персонал не провів належного огляду підопічного, пояснивши його скарги на стан здоров'я наявністю психічних розладів та бажанням привернути увагу, що свідчить про упереджене ставлення і відсутність належної професійної етики у взаємодії з підопічними, які потребують догляду та медичної допомоги.

Зазначені факти неналежного реагування медичного персоналу закладу на звернення підопічних можуть свідчити про системне ігнорування потреб мешканців закладу на отримання належної медичної допомоги, гарантованої статтею 49 Конституції України, а також створює реальний ризик для життя та здоров'я підопічних.

У порушення Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених Міністерством соціальної політики України від 19.08.2015 № 857, у житлових кімнатах закладу недостатня кількість твердого інвентарю, зокрема приліжкових тумб, стільців за кількістю місць, столів, шаф для зберігання речей. Унаслідок відсутності у житлових кімнатах столів, підопічні займаються малюванням стоячи колінами на підлозі. У деяких кімнатах твердий інвентар перебуває у зношеному стані та потребує заміни.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – КЗК) у частині другій пункту 34 Восьмої Загальної доповіді [CPT/Inf (98) 12] зазначає, що особливу увагу слід приділяти обладнанню кімнат для підопічних та місць відпочинку.

У ході відвідування закладу групою НПМ зафіксовано перенаселення в житлових кімнатах закладу, що є порушенням норм житлової площі на одну особу та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007).

Наприклад, площа однієї з кімнат становить 18,15 м², а сама кімната розрахована на проживання 5 осіб. Відтак на одну особу припадає 3,63 м². Зазначене порушує передбачені чинним законодавством норми площі на одну особу (8-10 м²).

Приміщення закладу не пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що є порушенням вимог Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд». Зокрема житлові корпуси закладу не обладнано ліфтами або підйомниками, що унеможлиблює організацію прогулянок для маломобільних підопічних, які проживають вище першого поверху житлових корпусів закладу; в коридорах житлових приміщень відсутні

горизонтальні поручні для полегшення пересування маломобільних підопічних; туалетні кімнати закладу не пристосовані для осіб з інвалідністю через відсутність поручнів, відкидних або поворотних сидінь, спеціально облаштованого простору для крісел колісних, гачків для милиць та іншого допоміжного обладнання.

Під час відвідування встановлено, що підопічні, які мають статус осіб з інвалідністю, не забезпечені необхідними засобами індивідуальної реабілітації та догляду, зокрема не мають ортопедичного взуття, індивідуальних туалетних крісел, приліжкових столиків, функціональних ліжок, а також крісел колісних, які б відповідали їхнім індивідуальним потребам.

У відділенні № 2 група НПМ стала свідком фіксації персоналом закладу підопічного шматком тканини до спинки крісла колісного з метою утримання його у положенні сидячи, оскільки крісло колісне не відповідало його індивідуальним потребам. Використання таких підручних засобів замість належного реабілітаційного обладнання є неприпустимим, принижує людську гідність та створює серйозні ризики для здоров'я.

Окрім цього, у порушення статті 23 Конституції України та вимог Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957, у закладі не забезпечується належна денна зайнятість підопічних з урахуванням їхнього стану здоров'я та індивідуальних потреб (заняття творчістю, дозвілля, навчання тощо). Під час відвідування у приміщенні денного перебування відділення № 1 підопічні сиділи на лавах без будь-якої організованої зайнятості. Підопічні повідомили членам групи НПМ, що більшу частину денного часу вони проводять на вулиці, сидячи на лавах або лежачи на землі. Зазначене свідчить про відсутність у закладі організованих заходів, спрямованих на їх соціалізацію та підтримку психоемоційного стану.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, а також беручи до уваги те, що:

відповідно до пункту 5 частини другої статті 11 Закону України «Про соціальні послуги», підпункту 36 пункту 4 Положення про Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2025 № 904, Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України здійснює державний контроль за додержанням вимог Закону України «Про соціальні послуги», вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, а також контролює діяльність відповідних структурних підрозділів місцевих держадміністрацій;

відповідно до підпункту 5 пункту 4 Положення про Національну соціальну сервісну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 783, пунктів 1, 2 Порядку здійснення державного контролю/моніторингу за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, соціальних послуг та за дотриманням прав дітей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.10.2021 № 1035,

Національна соціальна сервісна служба України здійснює контроль за дотриманням державних стандартів надання соціальних послуг, проводить моніторинг та оцінювання якості надання соціальних послуг, а також моніторинг дотримання надавачами соціальних послуг вимог законодавства під час надання соціальних послуг;

відповідно до пункту 10 частини першої статті 13, пункту 9 частини першої статті 16, статті 23 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», а також пункту 1 частини четвертої статті 11 Закону України «Про соціальні послуги» до відання обласних державних адміністрацій належить вирішення питань охорони прав, свобод і законних інтересів громадян на відповідній території, реалізація державної політики та здійснення заходів для забезпечення соціального захисту осіб, а також здійснення контролю за додержанням вимог законодавства;

відповідно до статті 17 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, будуються на засадах їх підпорядкованості, підзвітності та підконтрольності органам місцевого самоврядування;

відповідно до пункту 15 частини другої статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» військові адміністрації на відповідній території здійснюють повноваження, зокрема із: управління закладами освіти, установами освіти, закладами охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, надавачами соціальних послуг, які належать територіальним громадам або передані їм, молодіжними, підлітковими закладами за місцем проживання; організації їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення; організації надання ними послуг, у тому числі соціальних;

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Міністерству соціальної політики, сім'ї та єдності України, Національній соціальній сервісній службі України вжити в межах компетенції заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести моніторинг дотримання вимог законодавства під час надання соціальних послуг Снятинським психоневрологічним інтернатом, а також у межах здійснення контролю за діяльністю відповідного структурного підрозділу місцевої держадміністрації, надати оцінку діям чи бездіяльності відповідних посадових осіб Івано-Франківської обласної військової адміністрації.

2. Івано-Франківській обласній військовій адміністрації, Івано-Франківській обласній раді забезпечити вжиття заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі

стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності закладу.

3. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності.

4. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого, додавши на підтвердження відповідну інформацію та копії документів.

Звертаю увагу, що відповідно до статті 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», невиконання законних вимог Уповноваженого тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт про результати відвідування Снятинського психоневрологічного інтернату на 23 арк.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Черевко Марина 050 967 95 51

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з
прав людини
№16899.2/25/39.2 від 27.10.2025
КЕП: Лубінець Д. В. 27.10.2025 15:05
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400